

duir Màrius Torres, com ho va traduir, per què ho va traduir, quin fou el context en què es va dur a terme aquesta tasca, quina en va ser l'evolució. A semblança de l'anterior, aquest llibre, doncs, n'és dos en un: l'edició de la traducció poètica de Màrius Torres i l'estudi d'aquesta faceta de l'escriptor.

### *D'objectes a subjectes: visions de la cultura catalana a partir de la Transició*

ISABEL MARCILLAS PIQUER

Universitat d'Alacant, Departament de Filologia Catalana

isabel.marcillas@ua.es

1. GILBERT i MESTRES (2005): Trinitat Gilbert i Albert Mestres coord., El (des) crèdit de la cultura, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 1.
2. BAGUR i DIEZ (2005): Joel Bagur i Xavier Diez coord., *La gran desil·lusió. Una revisió crítica de la transició als Països Catalans*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 2.
3. RIBAS (2007): Núria Ribas coord., *Societat catalana, societat limitada?*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 3.
4. NOGUERO (2007): Joaquim Noguero coord., *Embolcats amb el periodisme. Reptes dels mitjans de comunicació catalans (1975-2006)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 4.
5. LLUCH i SOPENA (2007): Josep Lluch i Mireia Sopena coord., *Mutacions d'una crisi. Mirada crítica a l'edició catalana (1975-2005)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 5.
6. FOGUET i MARTORELL (2006): Francesc Foguet i Pep Martorell coord., *L'escena del futur. Memòria de les arts escèniques als Països Catalans (1975-2005)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 6.
7. ISART i LLEÓ (2008): Rosa M. Isart i Anna Lleó coord., *Arts sòlides o líquides? Les arts visuals als Països Catalans (1975-2008)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 7.
8. GRAÑA i IRIBARREN (2008): Isabel Graña i Teresa Iribarren coord., *La literatura catalana en la cruïlla (1975-2008)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 8.
9. ADELL i RADIGALES (2009): Joan-Elies Adell i Jaume Radigales coord., *(Des)acords. Música i músiques als Països Catalans (1975-2009)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 9.
10. BACARDÍ i GODAYOL (2009): Montserrat Bacardí i Pilar Godayol coord., *Una impossibilitat possible. Trenta anys de traducció als Països Catalans (1975-2009)*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 10.

11. MAIGÍ i SOLDEVILA (2010): Raül Maigí i Laia Soldevila coord., *Testimonis del segle XX*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa; «Argumenta», núm. 12.
12. PIQUERAS i RIBAS (2011): Mercè Piqueras i Cristina Ribas coord., *Pensament i ciència als Països Catalans*, Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa, «Argumenta», núm. 11.

Per donar compte dels objectius de la col·lecció d'assaig «Argumenta», ens hem de remuntar a l'any 2003, quan un grup de joves intel·lectuals de l'àmbit de la cultura catalana, induïts pel desig de qüestionar el seu entorn i els discursos dominants que en marquen i en condicionen el desenvolupament, van constituir un grup de treball amb el desig d'oferir una visió crítica del món polític, social i cultural d'arreu dels Països Catalans. Francesc Foguet i Mireia Sopena van ser els impulsors d'aquest projecte que ha cristallitzat en els dotze reculls d'assaig —el primer editat el 2005— que es ressenyen a continuació. Segons testimonien les mateixes coordinadores del darrer volum, Mercè Piqueras i Cristina Ribas, l'experiència de Francesc Mestres en el món editorial va ser clau per orientar definitivament el projecte, que es va proposar mostrar de forma panoràmica l'evolució de deu esferes de la vida cultural catalana: cultura, història, societat, mitjans de comunicació, edició, teatre, arts visuals, literatura, música, ciència i traducció, a les quals van afegir un darrer recull, aparegut el 2010, conformat per entrevistes a onze personalitats que procuren una visió global dels darrers trenta anys de la història cultural catalana. El resultat, impecable.

Ben suggeridor és el títol de primer volum d'«Argumenta», *El (des)crèdit de la cultura* (2005). La contradicció hi és tan implícita com manifesta, atès que l'eix central dels articles que en formen part és un concepte que es mou entre l'abstracció i la matèria. Del món de la cultura, ens en parla un grup de nou intel·lectuals: Fina Birulés, Joan Borja, Salvador Cardús, Carles Llinàs, Josep Murgades, Oriol Pérez, Bernat Puigtobella, Magí Sunyer i Eulàlia Vintró, amb Albert Mestres i Trinitat Gilbert com a presentadors i coordinadors del volum.

Una reflexió sobre la cultura, en el seu significat més ampli, resulta, sens dubte, un pòrtic imprescindible a l'hora d'encetar un recorregut pels diversos àmbits del món de les arts i del pensament català. Preocupa, principalment, als nostres intel·lectuals, la democratització de la cultura: implica, aquesta democratització, un empobriment de la qualitat dels coneixements? Representa una socialització massiva de les arts que, en detriment de les elits, en facilita una difusió indiscriminada i un tractament aberrant? O, per contra, i des d'una òptica més optimista, defensada especialment en el diàleg entre Salvador Cardús i Eulàlia Vintró, en aquesta propagació de la cultura, no hi hem de veure ni aculturació ni descrèdit sinó un esforç divulgatiu materialitzat en programes educatius, socials i culturals? Realment, com apunta Puigtobella, hem de parlar de mercadeig de la cultura, atenent al fet que els mitjans de comunicació, els crítics, els polítics i les mateixes institucions l'han convertida en moneda de canvi? I, passant de la generalitat a la concreció, com afecta tot això la cultura catalana? Tot plegat, potser massa inter-

rogants. «La cultura adjectivada», «El descrèdit de la cultura», «Notes sense tonalitats apocalíptiques», «Una posició pròpia», «La literatura no és matèria sinó energia», «Cap a la fi de la cultura» i «Una cultura de l'equivalència» són els articles que hauran d'ajudar el lector a resoldre'ls.

Si bé és cert que la fortalesa d'un poble resideix en la capacitat de mantenir viva la pròpia cultura i en l'enginy per fer-la evolucionar a favor dels aires de modernitat, de postmodernitat, de contracultura o de globalització que toqui, també resulta indefugible acceptar que la seva essència cal buscar-la en la voluntat de lluitar contra l'oblit. Aquesta és la filosofia del segon volum de la col·lecció «Argumenta». Un volum que, coordinat per Joel Bagur i Xavier Diez, s'acara a *La gran desil·lusió* que va suposar la Transició als Països Catalans.

*La gran desil·lusió* (2005) propicia un espai per a reflexionar sobre aquest període de la nostra història recent, no des del marc del periodisme, com ha estat habitual, sinó des del punt de vista que ofereix la historiografia, de la mà de pensadors capaços de generar discursos que en qüestionen els oficials. Es tracta d'Enric Pujol, Àngel Mifsud, Francisco Madrid, Paola Lo Cascio, Àlex Villeyra, Carmen Barragán, Mónica Gatica i Susana Mabel López. A més a més, aquest segon volum compta amb la inestimable col·laboració de Pere Gabriel, catedràtic d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Raimon, en un diàleg que porta per títol «De com es fa una transició canviant de règim, però no d'estat».

Els coordinadors, J. Bagur i X. Diez, en la presentació «“Adéu a tot això”. Deconstrucció de la *llegenda rosa* de la Transició», deixen ben clar que la selecció dels textos exposats s'ha fet en funció de l'agudesament mental dels seus creadors i de la capacitat de posar en qüestió les veritats establertes per la història oficial. No s'hi ha de cercar quotes de representació territorial, ni tampoc de gènere; els nexes d'unió entre els textos cal buscar-los en el desig d'indagar en els processos socials, culturals i polítics que els Països Catalans —malgrat la controvèrsia que pugui generar l'etiqueta— han patit en els darrers trenta anys.

És remarcable l'heterogeneïtat de la procedència geogràfica dels autors dels escrits que conformen *La gran desil·lusió* —Barcelona, València, Menorca, L'Empordà, Madrid, l'Argentina, Itàlia—. És remarcable perquè dona fe que la nostra no és una cultura tancada, sinó que s'adapta a la descentralització que els temps actuals demanen. Al mateix temps, però, tots els escrits s'agermanen en l'interès comú per desmitificar un període històric que, a l'abric d'una democràcia constitucional, ha amagat el desencís de tot un poble que, a hores d'ara, encara ha de mantenir una lluita aferrissada per la subsistència de la pròpia identitat. Només cal fer un cop d'ull a notícies tan recents com els reiterats atacs a la llengua catalana en el sistema educatiu, per exemple, per adonar-se de l'actualitat i de la necessitat de la reflexió que el volum proposa.

L'agudesament del títol del tercer volum d'«Argumenta» en suggereix la força del contingut. *Societat catalana, societat limitada?* (2007) presenta les contribucions de Jordi Argelaguet, Jordi Busquet, Joaquim Capdevila, Giovanni Cattini, Xa-

vier Garcia, Robert Gonzàlez, Llibertat Granell, Emili López i Enric Pujol, sota la coordinació de Núria Ribas i amb la col·laboració de Xavier Diez i Francesc Foguet.

La presentació, «Una existència precària», del mateix Foguet, planteja algunes preguntes, de difícil resposta, referides a la realitat heterogènia de la societat que conforma els Països Catalans. Amb tot, els articles que segueixen aquesta introducció miren de contestar-les o, si més no, de provocar novament la reflexió amb l'objectiu que la societat catalana lluiti per exercir «el dret a argumentar» que, comptat i debatut, és el que manté viva la cultura d'un poble, o d'allò que ara en diem *identitat* i que tants maldecaps comporta. Vegem un exemple de les qüestions formulades per Foguet que emmarquen aquest volum i que palesen l'ambició de les consideracions tingudes en compte al llarg dels treballs compilats: «Com es pot reactivar la participació decidida de la societat catalana, la defensa dels seus drets socials i col·lectius, en els òrgans de representació i control autènticament democràtics?» (FOGUET 2007: 14). El diàleg entre Cattini i Pujol, moderat per Xavier Diez, clou el volum amb un balanç referent a l'evolució de la societat catalana en els darrers trenta anys i amb una diagnosi dels progressos en els trenta vidents que augura la persistència dels actuals handicaps socials i nacionals.

La temàtica tractada en l'article de Busquet, els desafiaments que suposa per a una cultura minoritària l'auge de l'era digital, entronca clarament amb el contingut del quart títol de la col·lecció, *Embolcats amb el periodisme. Reptes dels mitjans de comunicació catalans (1975-2006)* (2007). Continua fent-se evident la filosofia d'«Argumenta» quant al desig de crear una plataforma d'opinió i de reflexió al voltant dels temes que afecten el desenvolupament, com a país, d'un poble que cerca arribar a la majoria d'edat en una societat globalitzada en què, ben sovint, resulta difícil encabir-ne la singularitat.

En aquesta ocasió, la coordinació i la presentació van a càrrec de Joaquim Noguero, i els estudis els signen Daniel E. Jones, Francesc-Marc Álvaro, Enric Xicoy, Xavier Sanfulgencio, Jaume Risquete, Carles Claret, Jaume Puig, Jordi Sardans, Francesc Martínez Sanchis i Fina Sitjes. Jaume Comellas, Rosa Gil, Màrius Serra i Fina Sitjes s'ocupen d'un interessant diàleg final que porta el suggeridor títol de «Criteri contra el dicteri als mitjans».

En línies generals, el recull remarca el fet que estem tan acostumats a la presència dels mitjans de comunicació en la vida quotidiana que ignorem la importància de la forma com ens fan arribar la informació. Els diaris, les revistes, la ràdio, la televisió i, és clar, la xarxa, ens permeten tenir a l'abast tot tipus de notícies que conformen la complexitat d'una societat cada vegada més plural i fragmentada. Tanmateix, encara que el periodisme sigui una tasca que ha de comprometre's inexcusablement amb l'objectivitat de les dades transmeses, el tractament de la informació, dels mots o de les imatges, sempre conté un component de subjectivitat, inherent a qualsevol activitat humana, que un lector capaç haurà de tenir en compte a l'hora d'orientar la pròpia opinió.

Algunes de les idees subratllades pel diàleg final, «Criteri contra el dicteri als mitjans», —com ara l'evident separació dels territoris de parla catalana promoguda per l'Espanya de les autonomies, o un mercat comunicatiu enfocat a l'auge de les grans empreses o el repte que suposa la proliferació de la xarxa com a mitjà de transmissió de la informació— serveixen per a enllaçar amb l'eix vertebrador del cinquè dels llibres que conformen la col·lecció «Argumenta», dedicat a l'edició catalana.

Així, *Mutacions d'una crisi. Mirada crítica a l'edició catalana (1975-2005)* (2007) ofereix al lector les aportacions de Lluís Bonada, Manel Ollé, Àlvar Masllorens, Joan Casas, Joan Portell, Carlota Torrents i Oriol Izquierdo. Miquel Alzueta i Imma Bellafont intervenen en el diàleg, i Josep Lluch i Mireia Sopena s'ocupen de la coordinació i la presentació. La dinàmica del recull subratlla un panorama editorial català en eferescència a partir de la dècada dels seixanta, comparable al de les principals potències europees. Tanmateix, i a desgrat de l'increment del volum de títols que es va generar en la dècada dels vuitanta, l'empresa editorial catalana s'ha vist abocada a la professionalització, passant del voluntarisme de l'època franquista a la industrialització, que havia de procurar la normalització cultural catalana. Aquesta industrialització, però, no sempre ha reportat beneficis i en algunes ocasions la professionalització del sector ha esdevingut mercantilització cultural; en aquest sentit, Lluch i Sopena afirmen que «Com a resposta a l'homogeneïtzació del llibre en català van néixer l'equip editorial i la col·lecció Argumenta» (Lluch i SOPENA 2007: 15).

Com indiquen els mateixos coordinadors, el volum s'ha articulats entorn de tres eixos: la història editorial, els agents que hi intervenen i l'edició d'obres menystingudes. Tanca el volum el diàleg protagonitzat per l'editor Miquel Alzueta i la llibretera Imma Bellafont, dues veus expertes que, malgrat els handicaps que es fan palesos al llarg de les diferents contribucions, subratllen la satisfacció per la feina feta i l'esperança de noves iniciatives editorials que, malauradament, hauran de tenir més vocació empresarial que cultural. Una cloenda, doncs, no gaire encoratjadora.

És indiscutible; la referència a les arts escèniques resulta ineludible en una col·lecció orientada a examinar els darrers trenta anys de la nostra història cultural. *L'escena del futur. Memòria de les arts escèniques als Països Catalans (1975-2005)* (2006) és el títol del llibre que «Argumenta» dedica a l'evolució del panorama teatral català. Els coordinadors són, en aquesta ocasió, Francesc Foguet i Pep Martorell. Els articles de Carles Batlle, Hermann Bonnín, Joan Cavallé, Josep R. Cerdà, Jordi Coca, Manuel Molins, Iago Pericot, Bàrbara Raubert, Núria Santamaria, Gabriel Sansano, Mercè Saumell i Gerard Vàquez han estat els encarregats de donar cos al volum que, entre altres coses, denuncia l'*status quo* en què romanen actualment les arts escèniques. Una vegada més la queixa dels professionals i dels crítics del sector se centra en el fet que les dinàmiques empresarials aboquen l'escena catalana a treballar pel rendiment productiu i no a favor de la productivitat cultural. Diuen que els continguts ja no són revulsius, i que ja no tractem

—potser ni tan sols entenem— el teatre com aquell bé públic que tantes vegades s'havia erigit en favor de les llibertats, socials o estètiques.

Com és habitual en la col·lecció, el volum finalitza amb un diàleg que recapitula les idees exposades en *L'escena de futur*. Es tracta d'un diàleg protagonitzat per Hermann Bonnín, Joan Cavallé, Jordi Coca i Gerard Vázquez i que s'inicia amb consideracions al voltant del guany i les pèrdues de l'evolució de les arts escèniques als Països Catalans del 1975 fins al moment actual. En definitiva, es proposen, una vegada més, reflexions que han de servir per a fonamentar la memòria crítica dels darrers trenta anys.

*Arts sòlides o líquides. Les arts visuals als Països Catalans (1975-2008)* (2008) ens permet continuar el recorregut per les monografies d'assaig de la col·lecció «Argumenta». Ja en el volum anterior Raubert ens parlava de la necessitat d'educar perquè la dansa sigui capaç d'interessar el públic. Rosa M. Isart i Anna Lleó, coordinadores i presentadores d'aquest número, utilitzen aquest mateix argument en alludir al caràcter indispensable d'un treball de proximitat i educació que ha de contribuir a eliminar, o si més no a reduir, la incomunicació existent entre l'obra artística —referida en aquest cas a les arts visuals— i el públic. El diàleg *Creació i mercat dels anys setanta ençà* entre Josep Asunción, Clara Garí, Gemma Guasch i Ricard Planas clou aquesta aproximació intel·lectual a les arts visuals catalanes en època de transició.

Transició o cruïlla, el panorama de la literatura catalana dels darrers trenta anys no podia faltar en la col·lecció. I aquest és justament el tema que aborda el vuitè recull assagístic d'«Argumenta», *La literatura catalana en la cruïlla (1975-2008)* (2008). Els articles que s'hi compilen desgranen novament els handicaps propis de l'àmbit de la cultura catalana, però també en mostren els èxits assolits gràcies a una militància esperançada en el futur. Després de la presentació d'Isabel Graña i Teresa Iribarren, coordinadores d'aquest número, Jaume Subirana i Francesc Parcerisas inauguren el volum amb dues aproximacions generals al panorama literari català dels setanta ençà. Hi continuen les aportacions d'Antoni Dalmases, Jaume Aulet, Josep Camps, Maria Dasca, Anna Esteve i Mercè Picornell. Per últim, el diàleg encapçalat per l'epígraf «El vigor d'un sistema literari desvertebrat» tanca el recull. Hi participen Pere Ballart, Vinyet Panyella i Francesc Serés; l'anormalitat cultural catalana, motivada per la manca d'infraestructures, l'absència dels privilegis propis d'un estat nació i la fragmentació territorial, són els temes amb què s'inicia aquesta darrera part del recull.

«Argumenta» tampoc no s'oblida de la música. Al novè volum, *(Des)acords. Música i músiques als Països Catalans (1975-2009)* (2009), n'és el torn. Joan-Elies Adell i Jaume Radigales el presenten. En formen part els articles de B. Casablanca, X. Cester, M. Conde Pons, V. Frechina, J. Lluís i Falcó, R. Massagué, V. Nubla, M. Pagès, M. Pujadó i J. Turtós. En aquest cas, la presentació del recull s'orienta particularment a remarcar la importància del fet musical en la nostra vida quotidiana. Adell i Radigales apunten que, pel que fa a la música, gaudim d'una accessibilitat gairebé il·limitada que comporta, en moltes ocasions, la ubi-

qüitat d'aquesta manifestació. D'igual manera que en altres productes de caire cultural, cal analitzar els fenòmens musicals, tant pel que fa a la producció com a la recepció, passant per la diversitat d'estètiques imperants, tenint en compte els canvis operats en la societat a partir de la transformació dels mitjans de comunicació. En aquest sentit, la dissociació entre música culta i música popular esdevé encara més rellevant. Així doncs, la música, entesa en la dimensió més social, arriba a ser no solament un mitjà de comunicació, sinó comunicació en si mateixa. És per aquest motiu, que admet una anàlisi més enllà de la musicologia i és també, en aquest ordre de coses, que els articles presentats en aquest recull adquireixen un caràcter remarcable a l'hora d'estudiar l'evolució sociocultural catalana dels darrers trenta anys. El volum finalitza novament amb un interessant diàleg, protagonitzat en aquest cas per dos representants de luxe de la música catalana: Benet Casablanca, director del Conservatori del Gran Teatre del Liceu, i Miquel Pujaadó, cantautor.

La temàtica de la desena iniciativa d'«Argumenta», titulada *Una impossibilitat possible. Trenta anys de traducció als Països Catalans (1975-2009)* (2009), se centra en l'esfera de la traducció en el marc de les darreres tres dècades de la història de Catalunya. La presentació, a càrrec de Montserrat Bacardí i Pilar Godayol, marca com a objectiu principal del volum propiciar al lector una valoració de les aportacions dels professionals de la traducció, de les editorials que s'hi han dedicat i de les institucions que l'han promoguda, a fi de contribuir a la consolidació de la teoria i la pràctica de la traducció als Països Catalans (BACARDÍ i GUDAYOL 2009: 13). Com en altres números de la col·lecció, a fi de cobrir els diferents espais culturals catalans, els treballs que s'hi inclouen abasten parcel·les diverses, en aquest cas, del món de la traducció —la divisió per gèneres, determinades diferenciacions atenent al tipus de públic depenent de si és infantil o juvenil, o bé el fet de tenir en compte, una vegada més, l'auge dels audiovisuals—. En aquest sentit, alguns dels handicaps denunciats pels articulistes coincideixen amb els que ja s'han exposat en els altres reculls d'«Argumenta», cosa que pot induir a proposar solucions comunes per a àmbits culturals diversos.

Els treballs de Francesc Parcerisas, Ricard Torrents, Manuel Llanas, Simona Škrabec, Ramon Farrés, Enric Gallén, Xavier Serra, Cristina García del Toro i Josep Marco, Laura Santamaria, Miquel Descot i Dolors Udina conformen aquest desè recull que presenta com a colofó l'entrevista a Marta Pessarrodona i Joaquim Sala-Sanahuja, que testimonien la pròpia experiència com a traductors.

Mercè Piqueras i Cristina Ribas presenten l'onzè volum d'«Argumenta», *Pensament i ciència als Països Catalans* (2011). Tal com anuncien les presentadores, el recull pretén contribuir a l'aproximació entre àmbits culturals que en primera instància semblen allunyats. En aquest sentit, resultava indispensable esbossar un atansament a diferents camps científics que dibuixessin una panoràmica, evidentment incompleta, de la nostra contribució a l'evolució de la ciència. Així doncs, les disciplines científiques que s'han abordat responen a interessos vinculats a l'ecologia, l'antropologia, la biologia molecular o l'astrobiologia, entre altres. Jo-

sep Maria Camarassa, que incideix en el camp de l'ecologia, inicia el recull d'articles, seguit de Cristina Junyent, el treball de la qual se centra en els avenços antropològics a través de les aportacions de diverses personalitats catalanes. Del desenvolupament de la biologia molecular, ens en parla Xavier Calvó. L'aportació d'Agustín López gira entorn de l'astrobiologia i la figura de Joan Oró (1923-2004), mentre que l'assaig de Núria Pérez-Pérez, biòloga, filòsofa i historiadora de la ciència, s'ocupa de consignar l'evolució de la incorporació de la dona en el món de la ciència. A continuació, el recull canvia novament d'orientació i s'ocupa de l'esfera de la biomedicina a través de l'estudi de Margarita Boladeras, catedràtica de Filosofia Moral i Política de la UB. Per la seva banda, l'article de Llorenç Arguimbau dedica una atenció especial a l'Institut d'Estudis Catalans i dibuixa el panorama actual de revistes científiques que s'hi publiquen. I de divulgació, també ens en parla Sergi Cortiñas i, a continuació, el treball de Vladimir de Semir, periodista científic, que analitza el paper dels governs i de les institucions pel que fa a la comunicació pública de les ciències. «La recerca i les oportunitats perdudes. Política científica i universitària» és el títol del diàleg final. Hi prenen part Jordi Camí, catedràtic de Farmacologia de la Universitat Pompeu Fabra i director del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona i de la Fundació Pasqual Maragall, Claudi Mans, doctor en Química i professor emèrit d'Enginyeria Química a la Universitat de Barcelona, i Montserrat Vendrell, doctora en Biologia Molecular per la Universitat de Barcelona i directora de Biocat.

La col·lecció «Argumenta» culmina amb el dotzè volum en què, sota el títol *Testimonis del segle xx* (2010), els coordinadors, Raül Maigí i Laia Soldevila, entrevisten onze personalitats del món de la cultura catalana. Per ordre d'aparició, Joan Francesc Mira, Eva Serra, Xavier Rubert de Ventós, Josep Gifreu, Josep Massot, Ricard Salvat, Joan Pere Viladecans, Joan Triadú, Antoni Ros Marbà, Feliu Formosa i Anna Veiga. Aquest volum cerca d'aportar la visió personal de professionals compromesos en cadascun dels àmbits culturals abordats en la col·lecció. Per tant, hi trobem una personalitat entrevistada per cada monografia presentada. Les persones de Ricard Salvat i Joan Triadú mereixen un esment especial i entranyable, absents ja sense haver pogut veure publicat el llibre.

Joan Francesc Mira és el referent intel·lectual amb accent valencià, parafrasejant el títol de la seva mateixa entrevista. Les seves reflexions es refereixen a qüestions de caire general com ara la democratització de la cultura o els condicionaments que el mercat hi imposa, però també abasta consideracions relatives al nacionalisme valencià o a l'ús de la llengua com a element identificador d'una comunitat, al costat d'altres meditacions de caire més literari.

L'aportació d'Eva Serra, com no podia ser d'una altra manera, va lligada a la història recent dels Països Catalans i a diverses consideracions que tenen com a eix central aquesta mateixa denominació. El pensament, la filosofia si es vol, és el camp que cobreix Xavier Rubert de Ventós, un intel·lectual amb aquell punt de provocació que estimula el qüestionament dels discursos establerts. Rubert de Ventós parla de la pròpia experiència com a polític i de com aquesta experiència ha marcat i

modelat el seu pensament no solament en l'àmbit de la política en general, sinó també en qualitat de català. En un altre ordre de coses, l'entrevista de Josep Gifreu se centra en la formació de l'espai de comunicació català, en allò que hi van suposar els pactes de la Transició i en la necessitat de consolidar mitjans de comunicació en la nostra llengua. Així mateix, hi són presents algunes referències a la problemàtica desenvolupada entorn de la impossibilitat de poder veure TV3 al País Valencià.

Per la seva banda, Josep Massot ens acosta al sector editorial català, amb especial èmfasi en la tasca portada a terme des les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, que s'han ocupat, al llarg de la trentena d'anys analitzada, de potenciar els estudis sobre cultura catalana, literatura, història, història de l'art i assaig. Les repercussions de la Fira de Frankfurt i la irrupció de les noves tecnologies són alguns altres dels aspectes sobre els quals opina Josep Massot.

També Ricart Salvat aporta, a l'entrevista, la pròpia experiència. La comença amb un aire més intimista, comentant els seus inicis —la creació d'un grup de teatre a l'institut i d'un altre a la universitat—, i passant d'una cosa a l'altra, acaba explicant com va posar les bases del teatre modern a Catalunya amb les representacions de Sartre o Pirandello, per exemple. Salvat expressa, a més, el seu desencís pel que fa l'evolució d'aquest sector durant la Transició, critica la política teatral actual i manifesta la seva opinió quant a la consolidació d'un model de teatre català.

D'un altre costat, Joan Pere Viladecans no dibuixa un panorama gaire optimista del món de la pintura. Aquest art, convertit en objecte de luxe i traït pels objectius mercantilistes, ha de lluitar contra la desorientació d'un públic captivat per la potència tecnològica.

L'aportació de Joan Triadú va en un altre sentit. Pedagóg, crític literari i agitador cultural, aquest autor comenta l'emergència dels catalans com a poble al llarg del segle xx, els tràngols passats i la posterior renaixença. Parla, a continuació, de la qualitat de la literatura catalana malgrat les vicissituds sobrevingudes, del paper de la crítica actual o del pes de la Fira de Frankfurt en la nostra cultura, com també del seu parer sobre l'actual fracàs escolar.

El director d'orquestra i compositor Antoni Ros Marbà presenta un esbós del panorama musical català, al mateix temps que fa algunes valoracions relacionades amb la música popular, amb especial referència a la sardana. Pel que fa al coneixement de la música clàssica catalana, en reconeix la situació precària i reinvoca la necessitat d'una finestra pública que la doni a conèixer.

Tot seguit, Feliu Formosa, una de les personalitats més rellevants en l'àmbit de la traducció al nostre país, advoca per les traduccions neutres que defugin la personalitat de qui les realitza i analitza la pròpia manera de traduir, tot abordant les dificultats que una bona traducció comporta i subratllant la necessitat d'adaptar-les a les evolucions experimentades per les llengües.

Anna Veiga és la darrera entrevistada d'aquest dotzè recull. Resulta engrescador que tanqui la col·lecció la veu d'una dona, tenint en compte que el volum,

reescrivint la societat catalana de la Transició, els atorga un paper mes aviat migrat. En aquest sentit, trobem simbòlic que Veiga sigui la representant d'una esfera tan innovadora, tan adreçada al futur, com és el camp de la investigació científica, i que aportí la seva experiència i la seva opinió al voltant de temes tan controvertits com la reproducció assistida, les cèl·lules mare o la recerca en embrions.

Així doncs, sens dubte, «Argumenta» culmina la col·lecció amb una cloenda de luxe. Diuen els coordinadors del darrer recull que pretenien oferir els testimoniatges dels «nostres savis», i resulta evident que ho aconsegueixen. D'aquesta manera, es tanca un projecte de reflexió entorn dels discursos establerts referits principalment a l'etapa de la Transició catalana. Una idea que, posada en marxa l'any 2003, va veure els seus primers fruits en lletra d'impremta el 2005 i que s'allarga, a raó de dues publicacions anuals aproximadament, fins al 2010. Tot un exemple de constància, de saber fer, de saber coordinar i coordinar-se i de saber decidir, que mostra la capacitat intel·lectual i humana de tots aquells que hi han participat.

### *Actes del Quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*

EMILI SAMPER PRUNERA

Universitat Rovira i Virgili, Departament de Filologia Catalana, Àrea de literatura  
emili.samper@urv.cat

1. CREUS, Imma, Maite PUIG i Joan R. VENY (eds.): *Actes del Quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de Lleida, 7-11 de setembre de 2009*, Volum I. El català i les llengües veïnes, Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010 («Textos i Estudis de Cultura Catalana», núm. 158).
2. CREUS, Imma, Maite PUIG i Joan R. VENY (eds.): *Actes del Quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de Lleida, 7-11 de setembre de 2009*, Volum II. La literatura i les arts, Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010 («Textos i Estudis de Cultura Catalana», núm. 160).
3. CREUS, Imma, Maite PUIG i Joan R. VENY (eds.): *Actes del Quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de Lleida, 7-11 de setembre de 2009*, Volum III. La llengua dels escriptors, Barcelona, Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2011 («Textos i Estudis de Cultura Catalana», núm. 162).